

1. KONCEPCIÓ

az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének vezetésére, fejlesztésére,
tudományos programjának megvalósítására

Az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének szakmai tevékenysége oly mértékben összetett és sokrétű, hogy egy igazgatói pályázatban az egyik legfontosabb törekvésként a korábban megkezdett munkák zavartalan folytatására való szándékot szükséges rögzíteni. Az az igazgató, aki a több évtizede működő műhelyek folyamatos, magas szintű munkájának feltételeit és szakmai biztonságát képes biztosítani, épp ezáltal tesz eleget a rá szabott irányítói munka követelményeinek.

A legáltalánosabb keretek ebből a helyzetből nyomban ki is rajzolódnak. Az intézet feladata a magyar irodalomtörténet valamennyi korszakának rendszeres, szervezett, kollektív kutatása, és ezt a kötelezettséget ma is jól tükrözi a több évtizeddel ezelőtt kialakult osztálystruktúrája: a reneszánsz, a 18. század, a 19. század és a 20–21. század irodalmi folyamatainak, eszme- és irodalomtörténeti trendjeinek kutatásához megfelelő személyi gárda van együtt, a közös munkájukhoz kialakított tudományelméleti és módszertani alapelvekkel, szervezeti tapasztalatokkal. Önálló osztály végzi a kelet-közép-európai nemzetek eszmei és irodalmi folyamatainak tanulmányozását, amelyek nyilvánvalóan a legkézenfekvőbb, szerves kapcsolatokat biztosítják a magyar irodalomtörténet regionális beágyazottságú folyamatainak követéséhez és leírásához. Az intézet irodalomelméleti osztálya pedig az elmúlt évtizedekben fontos támaszpontja volt a hazai irodalomtudomány szemléleti és módszertani megújításának, a nemzetközi diskurzustrendekre való reflexiók kidolgozásának, a belőlük a magyar irodalomtörténet számára kamatoztatható következtetések megalapozásának. Önálló osztállyal ugyan nincs képviselve, ám az intézet korábbi igazgatói kivétel nélkül törekedtek arra is, hogy olyan személyzetfejlesztési elveket érvényesítsenek, amelyek nyomán az intézeti munkatársak esetében legalább egy-egy nyugat-európai nyelv, nemzet és irodalom körében való otthonosságuk egyfajta modern filológiai jártasságot testesítsen meg. Erre nyilvánvalóan elengedhetetlen szükség mutatkozott abban az időben, amikor – még a rendszerváltás előtti években – az intézet egy komparatista szemléletű magyar irodalomtörténeti szintézis megírására készült, és nélkülözhetetlen szükség van ma is, amikor ugyancsak arra kell törekednünk, hogy a magyar irodalom korszakainak kontextualizálása során ne csak a regionális folyamatokra legyünk tekintettel, hanem a személyi és eszmei kapcsolattörténetben, az irodalmi hatásban megnyilvánuló, vagy nyilvánvalóan össz-európai, vagy egy-egy markáns nyugat-európai műhely, szellemi központ, irányzat, törekvés kisugárzásához köthető, vagy egykorúan már reflektált, vagy utóidejűen reflektálható analógiákra, párhuzamokra, mintákra is, minthogy ezek nyitják meg annak a lehetőségét, hogy tág kitekintéssel legyünk képesek elvégezni az autochton fejlődési mintázat képletével szemben az európai diskurzustrendekkel változatos artikulációs és diskurzusmintázatokban dialogizáló magyar szellemi kultúra folyamatainak rendszeres tanulmányozását. Ugyancsak keresztirányú, az egyes osztályok munkáját közös szemléleti elvekre felfűző tematika megoldására keretet adó vizsgálati módszerünk hosszabb ideje az irodalomról való gondolkodás történetének a rendszeres feltárása, az ún. kritikátörténet. Olyan szemléletmódról van itt szó, amely az irodalomról való beszédünk bármely korszakra való kiterjesztése esetében alapvető fontosságú koordinációs pontokat szolgáltat, és amelynek nem lehet túlbecsülni a teljes magyarországi

irodalomtörténet narrációs pozícióit illető hatását, ezért megkülönböztetett fontosságú értékeink között kell tekintenünk erre a vizsgálati területre is.

Az alapvető diszciplináris hídfőállások megfelelő szervezeti leképezése mellett hasonló fontossága van az e műhelyekben folyó kutatómunka disszeminációs technológiái tekintetében kialakult, intenzív és hatékony intézeti hagyomány maradéktalan fenntartásának is. Valamennyi említett műhelyünknek kiterjedt, dinamikusan működő kapcsolatrendszere van, amely részint a hazai felsőoktatás irodalomtudományi oktatóhelyeivel teremt partneri kapcsolatot, részint a közös szellemi érdekű kutatás legjelentősebb európai és regionális központjaiba is becsatornázza műhelyeink eredményeit. Nagyon kellene igyekeznünk, hogy – egy-két elszórt esetet leszámítva – olyan irodalomtudományi, irodalomtörténeti, eszmetörténeti kutatással foglalkozó intézményt találjunk Európában, amellyel intézetünk ne lett volna már legalább alkalmilag partneri viszonyban, ne szervezett volna közösen konferenciát, műhelytanácskozást, ne koncipiált volna közös kutatási programot, ne jelentetett volna meg közös kiadványt, vagy amellyel ne került volna sor legalább kutatók kölcsönös kiutazására, helyszíni tájékozódására, a helyi könyvtárakban való kutatómunkát és a kutatási tapasztalatok kölcsönös birtokbavételét célzó személyes kapcsolatfelvételre. Ez ismét olyan intézeti tradíció, amelyet legfeljebb egy alkalmatlan igazgató szívós igyekezete rombolhatna le, egy távlatos vezetői program e tárgykört érintő tételmondata aligha lehet más, mint hogy ennek a változatos és kivételesen termékeny hazai és nemzetközi kapcsolatrendszernek a minden rendelkezésre álló eszközzel való ápolása, fenntartása és gyarapítása eminens tudományos érdek, nemcsak intézeti érdek egyébként, hanem a teljes hazai irodalomtudományi szakmai gondolkodás és tudományos közélet számára megkülönböztetett fontossággal bíró érték.

Ugyanezt lehet elmondani a publikációs disszemináció intézeti rendszereiről. Az intézet a legfontosabb hazai irodalomtudományi folyóiratok bázisa, amelyek együttesen csaknem teljes körűen és reprezentatívan jelenítik meg a magyarországi irodalomtudományi diskurzus aktuális állapotát, mind összetételét, mind minőségét illetően. (A „csaknem” kitétel arra vonatkozik, hogy természetesen házon kívül, más hazai műhelyek kezelésében is vannak a szakmának nagy presztízsű, friss szemléletű, tekintélyes folyóiratai. Hogy a legkézenfekvőbb példát említsem: az utóbbi években az ELTE Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézete által gondozott *Irodalomtörténet* című folyóirat önálló arculatú, vonzó diszciplináris pozíciót testesít meg. Ezekben az esetekben az Irodalomtudományi Intézet mindenkorai igazgatója véleményem szerint ugyancsak egyetlen álláspontot foglalhat el: mind intézeti munkatársak ottani szereplésével, mind a publikációs tér koordinációs lehetőségeivel kifejezésre juttatja a hazai irodalomtudományi szakma egységét, az erős teljesítményeket feltétlenül megillető kedvező megítélést.) Nagyon jelentősek azok a könyvsorozatok, amelyekben az intézeti osztályok forrás- és szövegfeltáró, szövegforrásokat közlétevő, kommentáló, jegyzetelő, értelmező munkálatai testesülnek meg, évtizedek óta. Ezekről, a magyar nemzeti klasszikusok életműkiadásainak az intézetben folyó munkálatairól alább még részletesen szólok. E helyütt kell viszont megemlítenem azt a néhány további intézeti könyvsorozatot, amelyet az egyes osztályok szerkesztenek, a hazai irodalomtudományi életben bevezetett márkavédjegyek számítanak, és intézeten kívüli kollégáink is nagy szakmai megbecsülés jeleként értékelik, ha e sorozatok valamelyikében jutnak publikációs lehetőséghez (*Irodalomtörténeti Könyvtár, Irodalomtörténeti Füzetek, Humanizmus és Reneszánsz, „Studia Humanitatis”, Kortársaink* stb.). Ennek a funkcionálisan jól tagolt, diverzifikált publikációs térnek a fenntartása, lehetőség szerinti bővítése úgyszólván az irodalomtudományi szakma *sui generis* adottsága:

kutatómunkánk eredményeként nem találmányok, szabadalmak, berendezések jönnek létre, hanem szövegek íródnak, ezeknek a tudományos alkotómunka változatos műfaji rendszerét megtestesítő szövegeknek a racionális időn belüli, méltányos feltételekkel való kiadása pedig olyan elengedhetetlen feltétel, amely nélkül a társadalom számára megtermelt szellemi közhaszon, köztulajdon birtokba vételének, közkeletűvé válásának, hasznosulásának mozzanata maradna el.

A fentiek kifejtésével azt kívántam érzékeltetni, hogy az intézet működésének hagyományai között milyen nagy számban található olyan mozzanatok, elemek, a hazai gyakorlatban *best practice*-ként értékelhető eljárások, amelyek fenntartása, további működtetése, gyarapítása szerves egészként emelhető be egy igazgatói koncepcióba. Azt hiszem, hogy az ezek működése körüli zavarok elhárítása, az új feltételrendszerek közötti további működtetésük optimális módozatainak megtalálása, biztosítása az igazgató operatív működésének igen jelentős hányadát fogja kitenni. Az alábbiakban azonban szeretnék jelezni néhány olyan dolgot is, amelyekben a korábbi időszakhoz képest elmozdulást szeretnék elérni, amelyekben gyors és érdemi változások szükségét látom, ezért ezekre fokozott figyelemmel kívánok koncentrálni.

1. A kritikai szövegkiadások digitális-elektronikus változatának hozzáférhetővé tétele

A Magyar Tudományos Akadémiát eredetileg a nyelv- és irodalomtudományok művelésére, többek között a magyar irodalomtörténeti kutatások megalapozására hozták létre a 19. század elején. Az akadémia azóta is fontos feladatának tekinti a magyar irodalomtörténet nemzeti klasszikusainak tanulmányozását, meghatározó szerepet játszik életművek kutatásában. Ebben a tevékenységben alapvető fontosságúak azok a tudományos szövegkiadások, amelyek a nemzeti klasszikusok életművéből vagy a magyar irodalomtörténet egy-egy korszakának műfaji alapon meghatározott szövegcsoportjából készülnek. E kritikai kiadások zöme az Irodalomtudományi Intézetben készül, noha a munkába a legjelentősebb tudományos potenciállal rendelkező magyarországi egyetemek irodalomtörténeti tanszékei is bekapcsolódnak.

A kritikai szövegkiadás minden esetben a szövegforrások hiánytalan számbavételével és feldolgozásával valósul meg (autográf kéz- és gépiratok, a szerző életében megjelent kiadások, az azok közötti eltérések dokumentálása, a szövegformálódás fázisainak rögzítése stb.). A textológiai kutatás eredménye a kritikai szövegkiadás és a forráskiadás mellett a bibliográfiai, repertórium, kronológiai és egyéb segédkönyvek állománya is.

A munkát hosszú ideje az MTA erre a célra létrehozott szakbizottsága, a Textológiai Munkabizottság irányítja és felügyeli. A Textológiai Munkabizottság 1960-ban jött létre, azóta folyamatosan működik. Feladatkörébe tartozik kötelező normák és módszertani ajánlások megfogalmazása a magyar nemzeti klasszikusok kritikai szövegkiadásai számára, a különböző műhelyekben folyó szövegkiadási munkálatok koordinálása és felügyelete, a szövegkiadásokra vonatkozó tervezetek jóváhagyása, a sorozatok és egyedi kötetek tudományos kiadásként való akkreditációja. Egyszóval: a Textológiai Munkabizottság látja el a magyar nemzeti klasszikusok szövegkiadásai tekintetében a minőségbiztosítási feladatokat. A nemzeti kulturális örökség irodalmi műveinek szövegét illető minőségbiztosítás nemzetstratégiai jelentőségű kérdés.

Az erőfeszítések eredményeként az elmúlt évtizedekben több száz kötetnyi kritikai szövegkiadás készült el, és így a magyar irodalomtörténet legjelentősebb szerzőinek művei egységes alapelvek szerint elgondolt, megbízható, igényes szövegkiadásban állnak a kutatás

rendelkezésére. A Textológiai Munkabizottság fennállásának fél évszázada alatt összesen 435 kötet kritikai szövegkiadás jelent meg. Ez az impozáns gyűjtemény a nemzeti kulturális örökség megőrzésének kiemelkedő fontosságú része. Ezek a kritikai szövegkiadások egyben a szélesebb közönség használatára készülő, népszerű szövegkiadások alapjai.

Látszólag tehát minden rendben van a magyar irodalomtörténet alkotásainak szövegkiadásai körül: megbízható szövegű, egységes szerkezetű kritikai kiadások sora jelent és jelenik meg, tudományos apparátussal, terjedelmes kommentárokkal és magyarázatokkal. Minden okunk megvolna az elégedettségre, ha továbbra is az és csakis az volna a munka célja, mint amiért a Textológiai Munkabizottságot eredetileg létrehozták: a nyomtatott papírkiadások elkészítése és megjelentetése.

Sürgető feladat azonban gondoskodni a nemzeti klasszikusok kritikai szövegkiadásainak digitalizálásáról. Enélkül nem biztosítható sem a tudományos igényű, sem a népszerű, sem a papíralapú, sem az elektronikus, on- vagy offline szövegkiadások szövegállandósága, továbbá a magyar kulturális örökség kiemelkedő részét képező szövegállománynak a 21. század elején már olyan formátumban kell digitális archiválásra kerülnie, amely hosszú távú megőrzését és egyre mélyülő és gazdagodó tudományos feldolgozásának feltételeit platform- és szoftverfüggetlen módon, hosszú távon képes biztosítani. Az elkészült és megjelent kötetek azonban nagyrészt kizárólag eredeti papírkiadásaikban hozzáférhetőek. Mindössze 39 olyan kötet van, amely elektronikus változatban is létezik. Azaz a kritikai szövegkiadások több mint 90%-a kizárólag papírkiadásban érhető el.

A nemzeti klasszikusoknak a Textológiai Munkabizottság minőségbiztosításával elkészült szövegeit az Irodalomtudományi Intézet által létrehozandó internetes felületen, ingyenesen, szabadon hozzáférhetővé kell tenni. Az internet korában a hiteles, jó minőségű szövegek nyilvános szövegtárakban való hozzáférhetősége a kulturális és tudományos esélyegyenlőség biztosításának alapvető feltétele. A magyar kulturális örökség digitalizálása jelentős fáziskésésben van az európai nemzetekéhez képest, amit hatékonyan csökkenteni kell. A nemzeti kulturális örökség textuális hányadának az interneten elérhető szövegeit, azok mennyiségét és azok állapotát látva kijelenthető, hogy a humán területeken folyó köz- és felsőoktatás és tudományos kutatás minőségét, értéktudatát, a szakmai normák közvetítésének igényességét csak ennek a magyar irodalmi digitális szövegtárnak a létrehozása helyezhetné új alapokra.

Emellett az intézetben jelenleg folyó kritikai kiadásokkal kapcsolatban is fokozott erőfeszítéseket kell tenni. A korszerű technológiai lehetőségeket kihasználó szövegkiadás elkészítéséhez szükséges digitális technológiai szervezettségnek már a munka kutatási fázisában, a szöveg kiadásán dolgozó szakemberek saját szövegkezelési gyakorlatában jelen kell lennie. El kell érni, hogy az általános célú, irodalmi szövegszerkesztő programok helyett a filológiai-textológiai munka szövegkezelési szükségleteihez megfelelő, ahhoz kifejlesztett professzionális programok terjedjenek el, a kiadások munkatársainak digitális szövegkezelési kompetenciája pedig ennek megfelelően növekedjék.

Van az intézeti textológiai munkának néhány igazolhatatlan elmaradása, késedelme is. Gondoskodni szükséges róla, hogy a korábban megtervezett kritikai szövegkiadások, amelyekhez a személyi feltételek is biztosítottak, a terveknek megfelelően végre meginduljanak vagy folytatódjanak. Külön nyomatékkal említem itt a Babits kritikai kiadás a versek szövegét tartalmazó alsorozatának megindítását, amellyel kapcsolatban – megismétlem – az intézet igazolhatatlan késedelembe van.

2. Az irodalomtörténeti szintézis

Az intézetben már 2003-ban elkezdődtek azok a munkálatok, amelyek egy új, rendszeres magyar irodalomtörténeti szintézis előkészítését célozták. A három nagyobb korszakperiódusra felosztott tervezés (a kezdetektől a 18. század közepéig, a 18. század vége–a 19. század első mintegy kétharmada–háromnegyede, végül az irodalmi modernség előretöréseként, majd meghaladásaként felfogott hosszú 20. század) igen egyenetlen kötetterveket eredményezett, amelyeknek jelenlegi változatai sajnos módszertani szempontból sem nevezhetőek kielégítően összehangoltnak.

A helyzetet korábban – megítélésem szerint – elsősorban az nehezítette el, hogy a 18–19. század fordulóján bekövetkező, a *litterae* és a *literatúra* rendszerei közötti korszakváltásban testet öltő paradigmatis fordulat jellegzetességeit nem gondoltuk végig, és azok konzekvenciáit sem az időben visszafelé, a régebbi, sem előre, az újabb anyag tárgyalásának, szemléleti alapelveinek meghatározásában nem érvényesítettük. Az utóbbi években a helyzet annyival vált még rosszabbá, hogy immár három sikertelen OTKA pályázat benyújtásán vagyunk túl, amelyekről az a véleményem, hogy nem körültekintő tervezés eredményei voltak, sem ami a pályázati anyagban bemutatható szakmai elképzeléseket, sem ami a költségterv összeállítását illeti. A harmadik benyújtást követő pályázati véleményezés a korábbiaknál élesebben mutatott rá ezekre a koncepcionális problémákra: míg a korábbi elutasító vélemények csak a nagy összegű finanszírozási igény teljesíthetlenségére hivatkoztak, ez a legutóbbi visszajelzés már számos további problémát jelez, körülhatárol, megnevez.

Mindeközben a munka egyes területeken elkezdéséhez, más területeken felgyorsításához szükséges legfőbb erőforrás kétségtelenül az intézet rendelkezésére áll az intézeti munkatársak kompetenciájának formájában, és ha ennek az erőforrásnak az évenkénti költségvetési bekerülését tekintjük, a munka éppenséggel alulfinanszírozottnak sem tekinthető.

A társadalmi környezet pedig erős igényt fogalmaz meg egy olyan, rendszeres tájékozódásra alkalmas szintézis iránt, amely lehetővé teszi a különböző eszmetörténeti hagyományok által felszínre hozott kulturális paradigmák számára útjelzőként szolgáló nevek, folyamatok, iskolák, irányzatok kérdéseiben való eligazodást. Ez teljességgel érthető: az ún. „spenót” eredeti hat kötetének megjelenése (1964–1966) óta lassan fél évszázad telt el, az 1945–1975 közötti fejleményeket tárgyaló újabb hat kötet, a „sóska” is a rendszerváltás előtti idő terméke. Az ún. „szocializmus” időszakának véget vető politikai rendszerváltás kulturális és tudományos fordulatot is hozott, az irodalomtudomány iskoláinak kínálati repertoárja azóta össze sem mérhető a korábbi állapotokkal. Több mint két évtizeddel e fordulatok kezdete után a korábbi irodalomtörténeti szintézis – a benne található adatok helyenkénti helytállóságától függetlenül – sok tekintetben anakronisztikus, helyenként egyenesen atavisztikus benyomást tesz az olvasóra, újabb rendszerezéssel való meghaladása tovább nem halasztható. Ezeknek a kérdéseknek a feloldására a következő munkamenetet és gondolkodási irányt javasolom.

A kinevezendő igazgató munkájának első évét, a 2013-as esztendőt a helyzet rendezésére szükséges felhasználni. A kötettervek koncipiálásában korábban is részt vevő munkatársak és további kollégák bevonásával el kell végezni a szellemi körülhatárolásnak azt az eddig elmaradt munkáját, amely az egész vállalkozás céljáról, értelméről, tudománytörténeti és tudományelméleti helyzetéről, ezáltal pedig az általa megtárgyalható anyag bemutatásának szemléleti alapjairól szól. Már ebben az esztendőben a tényleges megírásnak is meg kell kezdődnie, mindhárom korszakperiódusból legalább két-három orientációt adó, centrális

helyzetű, kidolgozási szövegpéldaként is szolgáló próbafejzetnek el kell készülnie. Részint a szellemi alapozó munka, részint a kidolgozás első gyakorlati lépései során felmerülő tapasztalatok lehetővé fogják tenni, hogy egy évvel később, a 2014. tavaszi pályázati fordulóban új OTKA pályázatot nyújtsunk be, remélhetőleg kidolgozottabb, ezért a siker reményével megalapozottabban kecsegtető alapelvek mentén. Könnyen lehetségesnek tartom, hogy nem a munka egészéhez kérnénk feltűnően magas összegű támogatást, hanem terveink artikuláltsági mértékét addig oda mélyíthetjük, hogy akár két-három pályázattal próbálkozzunk, amelyek azonban egy-egy jól körülhatárolt, konkrétumokban megragadható részprobléma teljesítéssel igazolható kidolgozását proponálják. Célszerű lesz olyan témakörökre koncentrálni, amelyek kidolgozásához az intézeti kutatói kapacitás nem elegendő vagy nem megfelelő összetételű, minthogy így külső munkatársak bekapcsolásához, a közreműködésük által adódó dologi költségekhez lesz kérhető a támogatás. Azt is fontos rögzíteni, hogy semmiképpen sem hagyatkozhatunk rá kizárólag az OTKA pályázati kereteire. Hiszem, hogy az Európai Unió humántudományok számára is hozzáférhető keretprogramjai, illetőleg az országos humántudományi feladatok ellátására meghirdetett uniós operatív programok további forrásokat teremthetnek az intézet számára, különösen nemzetközi partnerintézményekkel (az előbbieket esetén) és hazai stratégiai partnerekkel való együttműködések formájában (az utóbbi forrásoknál).

3. Az irodalomtudományi bibliográfia

A magyar irodalomtörténet rendszeres áttekintésének lehetőségét kivételesen magas szintre emelte annak idején az intézet nagyszerű vállalkozása, a nyolc kötetben megjelent *A magyar irodalomtörténet bibliográfiája* című vállalkozás. Bár a sorozat megjelenése jócskán elhúzódott, a nyolc kötet mindegyikében a gyűjtési periódust lezáró 1970-es évszám érvényesült. Az 1971–1990 közötti időszak irodalomtudományi kutatásainak bibliográfiai helyzete megnyugtatónak mondható, minthogy erre az időszakra vonatkozóan szintén teljes körűen tájékozódni lehet az Országos Széchényi Könyvtár által megvalósított *A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája* című vállalkozásból. Az 1991–1995 közötti rövid időtávot ismét intézetünk dolgozta fel, korábbi nyolc kötetét kiegészítve egy ezt a gyűjtési periódust felölelő kilencedikkel (2007). Az 1996 utáni, ismét több mint másfél évtizedes időszakra nyúló irodalomtörténeti bibliográfia kérdése megoldatlan: az adatgyűjtés a 2000. évig folyik, az azt követő évtizedre jelenleg nincs kidolgozott koncepció sem. A megnyugtató megoldást pedig bizonyosan nem a retrospektív, hanem a folyamatos kurrens feldolgozás jelentené, amelynek ki kellene alakítani az állandó, hosszú távú kereteit. A megjelent kötetek pedig teljes körű digitális újrafeldolgozásra várnak. A feladat bizonyosan megoldhatatlan legalább két állandó státuszban erre való felhasználása és jelentős informatikai fejlesztés megvásárlása nélkül. Amennyiben ez az anyagi tehervállalás lehetséges többletráfordításként felvállalható, a munkamódszer és költségigény részletes kidolgozása szükséges.

4. Az irodalomtudományi munka technológiai színvonalának emelése

Az Irodalomtudományi Intézetnek példát kell tudnia mutatni azoknak az informatikai lehetőségeknek a rutinszerű, napi felhasználásában, amelyeknek – a nyugat-európai és az angolszász minta nyomán – viharos sebességgel kellene elterjedniük a hazai irodalomtudományi szakma technológiai kompetenciái között, sőt kívánalomként kellene jelentkezniük a technikai minimumkövetelmények között. Két dolgot említék.

A következő nemzedék professzionista írástudóit a boldogabb nemzetek körében már a főiskolán megtanítták arra, hogy eszükbe se jusson tanulmányaik jegyzeteit kézi formázással adjusztálgatni-kalapálgatni, hanem használjanak erre a célra bibliográfiai szoftvert. Ezt intézetünk kutatói esetében is meg lehetne próbálni. Soha többé senki nem kényszerülne rá, hogy a különféle címléírasi konvencióknak megfelelően ide-oda alakíttassa szövegeinek jegyzetapparátusát, hiszen ez könnyen automatizálható, másodpercek alatt megoldódó feladat akkor, ha a dokumentáláshoz egy bibliográfiai adatbázis hivatkozásait használták fel. Publikációs jegyzék, hivatkozási index készítése gyerekjáték ilyen informatikai háttérrel, miként az MTMT feltöltése is könnyen megoldható. Az pedig vonzóvá is teszi a feladatot, hogy az internet bővelkedik az e feladathoz készített ingyenes, nyilvános megoldásokban, amelyek megtanulása könnyen és gyorsan szokott menni a legtöbb embernek. Ez az informatikai írástudás (kutatói munkakörben nyilvánvalóan elemi követelmény!) lehet a kulcsa annak is, amit az intézet minden munkatársától nyilvánvalóan folyamatosan el kell várnunk: mindenkinek legalább évente frissítenie szükséges a nyilvános honlapunkon közzétett szakmai életrajzát, publikációs és hivatkozási jegyzékét. Emellett el kell érni, hogy mindenki naprakészre feltöltött állapotban tartsa saját MTMT, ODT és OTKA profilját is.

Végző soron ez a digitális írástudás lesz a belépő ahhoz is, amit szintén elérendő célnak tekintek: az intézet publikációs gyakorlatában a nemzetközi hivatkozási és jegyzetelési normákhoz való markáns közeledéshez. Jelenlegi gyakorlatunkat a címléírasi szabványok és hivatkozási gyakorlatok változatos kavalkádja jellemzi. Az *ItK* címléírasi eljárás módja jelentős mértékben elterjedt ugyan, ám tapasztalatom szerint a felsőoktatási szférában (oktatók, hallgatók, doktoranduszok, doktorjelöltek) egyöntetűbben alkalmazzák és követelik meg az alkalmazását, mint házon belül, ahol minden publikációs fórumunk saját berögzöttségének megfelelő, eltérő rendszereket használ. Az a tervem, hogy az eltérő gyakorlatokat a Chicago szabvány valamely nyelvjárásának megfelelően egységesítsük, és ezzel egyszer s mindenkorra feloldanánk a hazai és a nemzetközi publikációs gyakorlat különállását is, eltávolítva legalábbis egy akadályt az intenzívebb nemzetközi publikációs aktivitás útjából.

Befejezésül azt kívánom nagy nyomatékkal hangsúlyozni, hogy szerepértelmezésem szerint az Irodalomtudományi Intézet igazgatójának határozott minőségpolitikai elkötelezettséggel kell rendelkeznie. Következésképpen arra kell törekednie, hogy valamennyi döntésében minőség- és értékű megfontolások vezessék. Úgy látom, hogy ennek a következetes mentalitásnak és fellépésnek szakma-szerte nagy támogatottsága van, és még akkor is vonzó vezetői szerepértelmezést testesít meg, ha az így támasztott elvárásoknak megfelelni nem lehet bizonyos erőfeszítések, elkötelezettség és igényesség nélkül.

Budapest, 2012. november 18.

Dr. Kecskeméti Gábor